

УДК 636: 612. 345

Гуцол А. В., доктор с.-г. наук, професор¹,
Кирилів Я. І., доктор с.-г. наук, професор, чл.-кор. НААНУ²,
Мазуренко М. О., доктор с.-г. наук, професор¹
Гуцол Н. В., Ремінний О. І., Бідяк І. М., кандидати с.-г. наук, доценти¹,
¹Вінницький національний аграрний університет
²Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій ім. С. З. Гжицького

МОРФОЛОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ ПІДШЛУНКОВОЇ ЗАЛОЗИ СВИНЕЙ ПРИ ЗГОДОВУВАННІ ФЕРМЕНТНИХ ПРЕПАРАТІВ

Показано, що згодовування молодняку свиней ферментних препаратів мацеробациліну, мацерازی „Н”, мультиензимної композиції МЕК-3 зумовлює тенденцію до збільшення маси підшлункової залози, а мацерازی „Р”, міновіту та мінази – зменшення її і не проявляє негативного впливу на каріометричні показники ацинусів залози.

Ключові слова: підшлункова залоза, структури, ферментні препарати, згодовування, свині.

Анатомічна будова і функція підшлункової залози свиней достатньо досліджена і описана [3, 5]. Але як змінюються структури залози під впливом факторів годівлі, важливо знати у зв'язку з появою та застосуванням у годівлі нових видів кормів і добавок, біологічно активних препаратів і стимуляторів росту, які за своєю природою можуть значно відрізнитися від складу традиційних кормів певного регіону. А тому тварини повинні до них адаптуватись, що пов'язане із структурно-функціональними змінами певних органів і систем, в тому числі травних залоз.

Екзокринна функція підшлункової залози сільськогосподарських тварин пов'язана з утворенням і виділенням травних соків, кількість і ферментативна сила яких залежить від характеру живлення. В умовах функціональних навантажень внаслідок різних кормових режимів мають місце зміни структур, які впливають на її функцію. У звичайних умовах в залозі відбувається мітотичне ділення в ацинозних клітинах, завдяки чому підтримується їх чисельність в міру функціонування. Маркерами структурно-функціонального стану паренхіми підшлункової залози можуть бути клітинні ядра – їх кількість та розміри.

Зважаючи на те, що вплив кормових факторів на структурно-функціональне забезпечення нормальної роботи підшлункової залози свиней досліджено недостатньо, метою даної роботи було вивчення морфологічних показників залози молодняку свиней при згодовуванні нових ферментних

препаратів – мацеробациліну, мацерази, мультиензимної композиції МЕК-3, міновіту та мінази.

Методика досліджень. Матеріалом для досліджень була підшлункова залоза, яку відпрепарувували під час контрольних забоїв молодняку свиней в дослідах з вивчення ефективності згодовування нових ферментних препаратів – мацеробациліну, мацерази*, мультиензимної композиції МЕК-3, ферментно-мінеральних добавок міновіту та мінази (див.табл.). На всі препарати є технічні умови. Мацераза „Р” одержана розпилювальним висушуванням культуральної рідини в потоці гарячого повітря; мацераза „Н” – напилюванням культуральної рідини на висівки і наступного висушування при температурі 45-50 °С.

Препарати згодовували в заключний період відгодівлі, після цього проводився контрольний забій при живій масі 110-120 кг. Тварини вирощувались на кормах, які складались з суміші дерті ячменю, пшениці, кукурудзи, гороху та соняшникового шроту. Раціони були повністю забезпечені обмінною енергією і протеїном, а також більшістю іншими інгредієнтами живлення. Рівень годівлі забезпечував одержання середньодобових приростів в межах 500-750 г (залежно від досліду).

Відпрепаровану підшлункову залозу зважували і відбирали зразки її паренхіми для гістологічних досліджень. При цьому фіксацію проводили в 10-процентному нейтральному формаліні, зрізи забарвлювали гематоксилін-еозином і поміщали в бальзам.

Морфометрію структур екзокринної частини залози (ацинусів) проводили за допомогою мікроскопу МББ-1А, користуючись сіткою та лінійкою окуляр-мікрометра[2].

Об’єм ядер панкреатоцитів визначали за формулою Якобі [1]:

$$V = \frac{4}{3} \cdot \pi \cdot r^3 = \frac{\pi \cdot D^3}{6} = 0,523 \cdot D^3,$$

де V – об’єм ядра, r – радіус ядра, D – діаметр ядра;

π (пі) – постійна величина, що дорівнює 3,14.

Цифровий матеріал обробляли біометрично за М.О. Плохінським [3].

Результати досліджень. Дослідження показали, що згодовування ферментних препаратів по-різному впливало на зміну маси підшлункової залози молодняку свиней (див. табл.). Зокрема, збільшення маси спостерігалось при споживанні МЕК-3 ($P < 0,05$), невірогідне зменшення її в межах 8,7-11,6 % при міновіті і на 9,1-14,6% при міназі. Відмічалось неістотне зменшення маси залози при застосуванні мацеразі „Р” та збільшенні при застосуванні мацеразі „Н” (в межах 8,0-9,8%). При згодовуванні різних доз мацеробациліну показники маси залози практично не відрізнялися від контрольного рівня.

Таблиця 1

Показники структур панкреатичних острівців свиней

Групи тварин та дози препаратів	Маса, г	Кількість ядер на 1 мм ² , шт	Діаметр ядер, мкм	Об'єм ядер, мкм ³	Кількість каріоплазми на 1 мм ² , тис. мкм ²
Мацерабацилін					
1 – контроль	103,8±6,4	5976±154	3,21±0,03	17,3	103
2 – 2 г/100 кг живої маси	103,2±3,3	6153±57	3,23±0,02	17,6	108
3 – 4 г/100 кг живої маси	107,9±6,5	5876±54	3,33±0,03	19,3	113
4 – 6 г/100 кг живої маси	104,2±5,0	6225±71	3,30±0,03	18,8	117
Мацераза					
1 – контроль	112±8,8	5744±112	3,19±0,02	16,9	97
2 – мацераза „Р“; 0,4 г/100 кг живої маси	103±7,21	6115±126	3,15±0,01	16,3	99,6
3 – мацераза „Н“; 0,4 г/100 кг живої маси	123±5,92	5711±229	3,13±0,05	16,0	91,3
МЕК-3					
1 – контроль	89,6±1,56	5888±42	3,41±0,12	21,0	123,6
2 – 0,5 г/гол. за добу	93,6±2,06	5892±39	3,40±0,13	20,6	121,5
3 – 1,0 г/гол. за добу	104,1±2,21	6020±102	3,52±0,12	22,9	137,7
4 – 1,5 г/гол. за добу	98,28±1,52	6000±106	3,50±0,15	22,5	135,1
Міновіт					
1 – контроль	97,69±1,0	5903±190	3,2±0,09	17,1	101
2 – 3 г/100 кг живої маси	86,35±2,5	5957±24	3,26±0,03	18,1	107
3 – 6 г/100 кг живої маси	89,20±9,0	6421±115	3,35±0,22	19,6	126
Міназа					
1 – контроль	97,65±9,1	5900±192	3,16±0,08	17,3	102
2 – 3 г/100 кг живої маси	83,44±5,3	6535±165	3,23±0,07	17,6	112
3 – 6 г/100 к живої маси	88,8±6,4	5729±231	3,30±0,17	18,7	107

Каріометричні показники свідчать про те, що згодовування мацеробациліну не проявляє вірогідного впливу на кількість ядер на 1 мм², лише спостерігається тенденція до збільшення їх об'ємів – на 11,5 та 8,6% при дозах препарату 4 та 6 г на 100 кг живої маси. Відповідно при цих умовах годівлі кількість каріоплазми на 1 мм² перебільшує контрольне значення на 9,7-13,6%.

Мацераза в раціонах молодняку свиней істотно не впливає на каріометричні показники. Але в порівняльному аспекті за кількістю ядер і каріоплазми на 1 мм² вони були кращими за мацерази „Р” (на 6,5-2,7%).

При застосуванні МЕК-3 в раціоні незначне збільшення кількості ядер на 1 мм² при дозах 1,0 та 1,5г на голову за добу супроводжується збільшенням їх розмірів (на 9 – та 7,1%), внаслідок чого кількість каріоплазми на 1 мм² на 11,4-9,3% переважає цей показник у контролі. За меншої дози препарату каріометричні показники були на рівні контрольних.

Порівняно інтенсивнішою була дія міновіту на усі досліджувані структури в дозі 6 г на 100 кг живої маси. Якщо збільшення кількості ядер на 1 мм² та їх об'єму становило відповідно 8,8% та 14,6% то кількість каріоплазми збільшувалась до 24,7%. При меншій дозі міновіту каріометричні показники мало відрізнялися від контрольних.

При згодовуванні молодняку свиней мінази в обох дозах спостерігається тенденція до збільшення досліджуваних каріометричних показників.

Таким чином, співставляючи показники маси підшлункової залози з результатами каріометрії при згодовуванні різних доз ферментних препаратів молодняку свиней, можна виділити загальні закономірності змін. Так, при зменшенні маси залози при застосуванні міновіту та мінази в раціоні, збільшується кількість ядер на 1 мм² та їх розміри, внаслідок кількості каріоплазми на 1 мм² перебільшує контрольне значення. Тобто, за цих умов годівлі функція панкреатоцитів дещо зростає, що має пряму кореляцію із збільшенням середньодобових приростів молодняку свиней. Додавання МЕК-3 в раціон свиней зумовило збільшення маси підшлункової залози та усіх каріометричних показників. Дія мацерази проявилась в деякому зменшенні каріометричних показників при застосуванні мацерази „Р”. При застосуванні мацерази „Н” ці зміни не були суттєвими. Згодовування мацеробациліну проявляло позитивний вплив на всі досліджувані показники залози.

Висновки

1. Згодовування молодняку свиней мацеробациліну, мацерази „Н” та застосування МЕК-3 зумовлювало тенденцію до збільшення маси підшлункової залози, а мацерази „Р”, міновіту та мінази до її зменшення.

2. Споживання досліджуваних ферментних препаратів має позитивний вплив на каріометричні показники – кількість ядер на 1 мм² та їх розміри.

Література

1. Автандилов Г.Г. Медицинская морфометрия / Г.Г. Автандилов. – М.: Медицина, 1990 – С.253.

2. Методичні вказівки з виготовлення гістологічних препаратів органів і тканин тварин / М.О. Мазуренко, В.П. Кучерявий, А.В. Гуцол та ін. – Вінниця.: ВДАУ, 2004. – 26 с.

3. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинский. – М.: Колос, 1969. – 352 с.

4. Морфологія сільськогосподарських тварин / [В.Т. Хомич, С.К. Рудик, В.С. Левчук та ін]. – К.: Вища освіта, 2003. – С. 328-329.

5. Хэм А. Гистология /А. Хэм, Д. Кормак. – М.: Мир, 1983. – Т.5. – С.159-200.

Summary

**A. V. Gutsol, Ya. I. Kyryliv, N. O. Mazurenko, N. V. Gutsol, O. I. Reminny,
I. N. Bidiyak**

MORPHOLOGICAL INDICATORS PANCREAS OF PIGS AT FEEDING ENZYMES

Shown that feeding young pigs enzymes matserobatselinu, Matseraza "H" multienzyme composition MEK-3 leads to a tendency to increase the mass of the pancreas, and Matseraza "R" minovitu and minazy – reduce it and there is no negative impact on performance kariometrychni acinus glands.

Key words: *pancreas, structures, enzymes, feeding, pigs.*

Рецензент - д.вет.н., професор Коцюмбас Г.І.